

Promemorian Jämn könsfördelning i bolagsstyrelser (Ds 2016:32)

Kammarrätten anser, utifrån de aspekter som kammarrätten har att beakta, att ytterligare överväganden krävs innan lagstiftning genomförs och avstyrker därför förslaget. Kammarrätten har följande synpunkter på förslaget.

Allmänna synpunkter

Frågan om att införa bestämmelser för att uppnå en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser har, som nämns i promemorian, tidigare utretts genom promemorian Könsfördelningen i bolagsstyrelser (Ds 2006:11). Det nuvarande förslaget är i flera delar likalydande med tidigare förslag. I 2006 års promemoria diskuterades frågan om det då framlagda förslaget var förenligt med bestämmelserna i regeringsformen. Några överväganden i denna fråga har dock inte gjorts i nuvarande promemoria trots att flera remissinstanser lämnade synpunkter om att förslaget utgjorde en otillåten inskränkning i äganderätten och näringsfriheten samt att de fördelar som kunde antas uppnås inte övervägde nackdelarna med förslaget. Vidare anser kammarrätten att bl.a. frågan om sanktionsavgiftens storlek behöver utredas vidare.

Förutsättningar för att ta ut sanktionsavgift

Sanktionsavgiftens storlek

Kammarrätten delar bedömningen i utredningen att om sanktioner ska införas bör det ske i form av en sanktionsavgift och att det är Bolagsverket som bör påföra avgiften.

I promemorian föreslås en sanktionsavgift mellan 250 000 kronor och fem miljoner kronor, beroende på bolagets börsvärde. Det är betydande skillnader mellan de nu föreslagna nivåerna på sanktionsavgiften. Som exempel kan nämnas att om ett bolags börsvärde är precis under fem miljarder kronor ska sanktionsavgiften fastställas till två miljoner kronor medan den i stället ska fastställas till fem miljoner kronor om börsvärdet är fem miljarder kronor eller mer. Någon närmare analys av om nivåerna på avgifterna är rimliga för att nå syftet med regeln eller konsekvenserna av att avgifterna kommer att variera mellan bolag där börsvärdet inte skiljer sig åt i någon större utsträckning, har inte gjorts i promemorian. Det är därför svårt att ta ställning till sanktionsavgiftens storlek.

Befrielse från avgift

I förslagets 30 kap. 4 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551), ABL, anges att Bolagsverket får avstå från att besluta om sanktionsavgift, om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den. Kammarrätten anser att en lagregel av motsvarande innebörd bör vara en tvingande regel och då i form av en befrielse från sanktionsavgiften. Den föreslagna bestämmelsen kan tolkas som att Bolagsverket inte behöver fatta något beslut om sanktionsavgift om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den, vilket leder till ett system som inte är transparent. Bestämmelsen bör i stället enligt kammarrättens mening konstrueras så att Bolagsverket ska befria bolag från sanktionsavgift, om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den. Förutsättningarna för en rättslig prövning av om en avgift ska påföras i det enskilda fallet blir då tydligare.

Språkliga synpunkter

Underrubriken till förslagets 30 kap. 4 § ABL föreslås lyda ”Sanktionsavgift på grund av skev könsfördelning i styrelsen”. I tidigare utredning var förslaget till motsvarande underrubrik ”Särskild avgift på grund av styrelsens sammansättning” vilket enligt kammarrättens mening följer det övriga språkbruket i ABL. Om det är önskvärt med ett tydliggörande redan i

underrubriken avseende vilka situationer styrelsens sammansättning kan utgöra grund för sanktionsavgift föreslår kammarrätten att ordet skev ersätts med ojämn.

Tidpunkten för kontrollen av könsfördelningen i styrelsen

I den föreslagna bestämmelsen om sanktionsavgift anges att om ett aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige vid slutet av årsstämman inte har en jämn könsfördelning i styrelsen, ska bolaget betala en sanktionsavgift. I det tidigare förslaget angavs i motsvarande bestämmelse att ett bolag ska betala en särskild avgift om bolaget utsett och anmält till Bolagsverket en styrelse som inte uppfyller kraven på jämn könsfördelning. Kammarrätten anser att det här behövs en närmare analys av om den valda tidpunkten är lämplig, bl.a. mot bakgrund av att ändringar i styrelsens sammansättning enligt 8 kap. 13 § ABL har verkan först från den tidpunkt då anmälan om ändringen kom in till Bolagsverket, eller från den senare tidpunkt som anges i det beslut som anmälan grundar sig på.

Tidpunkten för ikraftträdande

Enligt förslaget ska de bolag som omfattas av bestämmelserna och som bildats före den 1 juli 2017 uppfylla bestämmelserna om jämn könsfördelning i styrelserna senast vid de årsstämmor som hålls efter den 31 december 2018. I promemorian diskuteras inte om den tidpunkt för ikraftträdande som föreslagits är förenlig med att det för vissa styrelseledamöter som valts före ikraftträdandet kan vara fråga om ett uppdrag som gäller för längre tid än till nästa årsstämma, 8 kap. 13 § ABL. Den valda tidpunkten för ikraftträdande avseende dessa bolag bör mot bakgrund av detta utredas och analyseras vidare.

Konsekvenser av förslaget

I promemorian anges att Bolagsverket sannolikt kommer att fatta få beslut om sanktionsavgift och att ärendena är av enkel beskaffenhet. Mot bakgrund av

detta bör de eventuella kostnader som förslaget leder till för domstolarna hanteras inom ramen för befintliga anslag.

Utifrån förslaget i dess nuvarande utformning kan enligt kammarrättens mening frågor om påförande av sanktionsavgift och om sanktionsavgiftens storlek leda till svåra frågeställningar, bl.a. rörande regelverkets förenlighet med regeringsformen och proportionalitetsprincipen. Det kan även antas att bolag i stor utsträckning kommer att överklaga påförd avgift med hänsyn till att den kan bli hög. I vart fall kan det förutsättas att bolagen vill ha frågan om det är uppenbart oskäligt att ta ut avgiften prövad. Kammarrätten efterfrågar därför en mer djupgående analys avseende kostnadskonsekvenserna av förslaget.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättspresidenten Ylva Johansson och tf. kammarrättsassessorn Malin Karlsson, föredragande.

Ylva Johansson

Malin Karlsson